

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historica Relatio De Ortu Et Progressu Fidei Orthodoxae In Regno Chinensi Per Missionarios Societatis Jesu

Schall von Bell, Johann Adam

Ratisbonae, 1672

Cap. XX. De alijs Christianarum virtutum exemplis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11805

260 *Initia Expedi. Christiana ad Chines.*
profecutus, ubi cervum sagittis impetit, &
præproperè eques insequitur, objectum arbo-
ris stipitem non advertens, in hunc impegit,
& unâ cum equo corruens confraçto crure u-
sum ejus amittit; idque eodem die, quo par-
vulus propè jam migrabat è vita.

Collegit ex busto innocentis corpusculi Pa-
ter per famulos domesticos, atque ipse, quot-
quot potuit officula, eaque arculæ testeæ can-
didissimæ inclusa, inque novo templo, cui o-
peri ipse assiduus interfuerat, & in quo ad exi-
miam pietatem non ut tyro; sed tanquam ve-
teranus honoris Divini commilito se exercu-
erat, eo ipso loco, ubi genu flectere, & Missæ
sacrificio frequentius adesse erat solitus piè in-
adventum Domini servanda condidit.

CAPUT XX.

*De alijs Christianarum virtutum
exemplis.*

HAbuit imitatores hæc, de qua egimus, rara
indoles adolescentis, eâdem cû illo stirpe
Regiâ illustres non paucos, virtute con-
spicuos, qui licet omnino affecuti necdum es-
sent eandem animi felicitatem, tamen amantes
se Divinæ legis, & filios Europææ pietatis
gaudenter profitebantur. Majoris industriæ
fuit

fuit adultos, ac potissimum Tartaros conciliare. Præterquam enim, quòd obstacula illis cum Sinensibus communia sint; multa quoque secum attulerunt propria gentis, quæ non vacabat subito oppugnare: sed expediebat sensim tantummodo remove. Inter Occidentales Tartaros spes major messis; si ager ille feminaretur. Majorem quippe pietatem præferunt etiam minùs elati, & animo sunt candidiore.

Non nemo ex Regulis templum ingressus, inquirebat de sacrarum imaginum origine; & aliquantulum edoctus, cum præterea de Diva Virgine, Puerum JESUM ulnis gestante, percunctaretur, quidam de adstantibus majoris ordinis Nobilibus Tartarus occidentalis, & Sinici idiomatis perquam gnarus Catechistæ munus suscepit, ac Regulo Christum natum ex Virgine, pro hominibus passum, verè mortuum postea resurrexisse, & ad cælos ascendisse omnia sine errore annunciavit, admiratus Tartari eruditionem in re adeò isthic gentium peregrinâ: quærit ex illo, unde hæc didicisset? cum ille, se apud Wolgam fluvium natum, hæc ibi sæpius audisse testatus est; non dubiâ sequelâ fidem Verbi ibi locorum per auditum unâ propagatam fuisse. Et verò memoriæ proditum est, Patrem de Societate natione Ungarum à Turcis captum, per eos ad Tar-

taros hosce venundatum pervenisse; Retulit ille postea per literas Romam perscriptas: hoc exilio se in patriam ejectum esse: Reperisse se ibidem homines, eodem quo Ungari utentes idiomate, planéque eos, à quibus Ungari quondam processisse videantur: proinde pro pretio redemptionis non lytrum, sed socios postulare, qui avitam gentem patriâ religione unâ fecum imbuant. Inde compendio ad Chineses penetrari posse; sumptibus & periculis, atque immani circumnavigatione impofterum declinandis: cæterùm nō admodum peregrinis moribus, soli semiustulatae ac crudiusculæ carni stomachum aptare oportere; hanc cum lacticijs ferè sine pretio in Tartarorum tentorijs obviam esse.

Hujusce itaque gentis præclarus juvenis, ab Imperatore officio militari, & dignitate ornatus, unâ cum parentibus non longè à templo morabatur, non ita pridem à Tartari cujusdam servo, sed Christiano, persuasus, ut nomen Christo daret; Habebat novercam admodum sibi iniquam, & Idolis, quorum seriem domi recensabat, perditè deditam: Videbatur fervor conversionis temperandus, donec explorato novercæ animo, fidem sine periculo molestiæ, aut revocationis susciperet: nescire tamen tardamolimina voluit S. Spiritûs gratia recepta in-

pe-

pectore. Instantissimè Catechismum & orationes addidit, instructus & baptizatus est; Tū enim verò Noverca furere, & minis terrere, ac diras omnes sollicitare adversus innocentem, at ille: officium equidem, inquit, quo fungor, & gratiam aulæ mihi auferetis, Christum verò minimè eripietis. Deinde quamvis vestes illi & cibus à Parentibus subtraherentur, aliisque artibus atque etiam verberibus ad defectionem impelleretur, oleum, & operam eos, qui adversabantur, fecit perdere: Imò tandem constantiâ suâ evicit, ut odia & furores paterni acquieverint, novercales quin etiam diræ resederint. Quare juvenis identidem ad servum illum libertatis suæ authorem divertens, ibi unâ cum Neophytis manè & vespere statutas preces persolvebat, nec desisteat frequenter templum invisere: Missis & concionibus adesse, ac vitæ Christianæ specimina edere non vulgaria: Illud tamen anxium pectus lancinabat; quòd Domi suæ per Novercæ furias non liceret sibi suæ devotioni ac precibus vacare, usque adeò etiam, nec iconem sacram palam exponere suâ veneratione, aut hospitum ad meliora incitamento colendam. Excidit eidem hæc apud Patrem Joannem Adamum conquerenti præfaga vox, quâ diceret Pater: faxit DEUS, ut qui Christum domi aspicere

264 *Initia Expedit. Christianæ ad Chinens.*
non vult, æmulum ejus hostem ne habeat. Præ-
ter votum res accidit. Humani enim generis
hostis domesticos ab eo die cæpit visibiliter ir-
ritare, ac potissimum fratrem hujusce Neophy-
ti majorem natu. Iste non Novercæ, sed fra-
tris exemplum imitatus remedium ab Ecclesia
quæsit, atque accepto agno cereo, quo se
contra lupum tueretur, fratrem in suscipiendo
Baptismate secutus est; Noverca, quæ inge-
nium non ponebat, ab infestatione genij mali-
gni nunquam libera cæpit tandem pessimè va-
lere; nec diu post è vita migravit, ac mortua
cessit viventi, quæ vivens mortuo antea in
Idolis obsequebatur.

Valuerat quoque nuper Baptismi efficacia
in Tartaricum illum servum, qui sanctæ juve-
nis æmulationi ansam præbuerat. Nam cum
ferocissimi olim esset ingenij, atque adeò rixo-
sus; ut nemo hominem ferre posset; quamprimum
Christianis sacris initiatus est, naturâ fe-
rinâ depositâ, adeò mitis & facilis ad omnes
evasit, ut hac sola de causa in admirationem
raptos complures ad Christum adduceret.

Penetraverat fama Templi recens DEO con-
secrati, Regiones finitimas. Evocati dierum ali-
quot itinere tres viri, unus istorum Catechismo
percepto Christo nomen dedit: Socij, vel quod
mens

mens tepidior, vel quòd perplexitate nondum discussâ horrerent præcipitare sententiam, se iterum redituros promiserunt, & audituros denuò de hoc iterum DEI præcones. Disparem animum secuta est fortuna dispar. Non multum ab urbe progressi obvios habuere latrones, qui ambos illos dimisso Neophyto exspoliârunt; Hic namque visis latronibus lævâ Agnum DEI cereum apprehendit, & dexterâ se cruce signavit, ac tum non equidem invisibilis, sed ab intuentibus & conniventibus præteritus est; nec immemor postea beneficii, amore ejus, qui saluti fuerat, Christi, socios ambos, gratis viaticum præbens, domum reduxit.

Erat Regulus Patri Adamo perfamiliaris, qui de Agno DEI cereo multa inaudierat. Quare ad bellum profecturus petijt sibi aliquem donari, quo tanquam sacro amuleto contra hostium tela muniretur. Obtinuit; nec fefellit opinio. Nam cum in conflictu cum hostibus tres pectore sagittas excepisset, lethale vulnus dubio procul illaturas, omnes perforatâ loricâ & veste in interula sine noxa hæserunt. Agnovit vir bello assuetus præsentis DEI singulare auxilium: quare domum reversus, non solum amicis protectionem Numinis enarravit; sed fautorem se legis professus est, atque ut istud universis constaret,

266 *Initia Expeditionis Christ. ad Chines.*

in Palatij, quod tum construebat, trabium capitibus sive scutulis Sanctissima Nomina J E S U & M A R I Æ, cum signo crucis incidi & deaurari curavit. Hic, si morbillorum genere, qui Tartaros, domi ignoti, in Chinis immaniter vexant, sublatum doluisse non multò post oportuisset, spem fecerat subsidii pro rebus Christianis eximii.

Peregrini duo, Christianus unus, paganus alter, simul ad hospitium diverterant pro coquenda oriza, Lignis deficientibus, è propinquo, præ vetustate collapsum fanum Idolorum, scandulas aliquot in ligna pro coquina ministravit. Posterâ die illucescente gentilis prior hospitio excedens, non expectato socio viam abibat. Vix passibus aliquot progressus, sensit per occipitium se comprehendi, & nemine cõspecto plagis inflictis onerari. Exclamat querulus, ac quærens, quis hostis lacestat? auditque vocem, Patronum delubri ante noctem despoliati expostulare, quòd ligna abstulisset, instaréque, ut promitteret, se pretium redditurum, & ad fanum instaurandum operam & opem colaturum: Reposuit iste; non sibi uni furtum imputandum; pœnam communem esse oportere duorum, quorum & culpa contulisset ad facinor: socium vocaret in communionem tributi, qui fuerat & furti. Respondit dæmon Christianum illum.

illum esse, nec audere se virum ea propter irritare. Intelligens miser, cui tyranno tanta cum sui disgratia & incommodo serviret, è loco se proripuit, atque ad hospitium regressus, de fide à socio instrui voluit, & Christianum se fore pollicitus est, quòd solum hoc nomen tantam inferret potentissimis Spiritibus violentiam, & horum jurisdictionem adeò accideret.

Habebat Ethnicus filiolum annorum duodecim: Hunc dæmon domesticus die quodam oculis parentum eripuit & abscondit, Parentes plurimùm solliciti, cum non restitueretur puer, ad magicas artes confugiunt, characteres & notas profanas in domo affigunt. Venefica insuper, quæ superstitioni præsidebat, ne ludibrio artis deesset, noctem ibidem transigere statuit. Verùm huic amicus dæmon, digno equidem tanti ministerii obsequio, ejus faciem abunde lotii illuvie perfundens, & probrosam anum deridens, illudit, atque ipsa non expectato die, & insalutato hospite, se contumeliæ, quam providere poterat, ulteriori, cauta subtrahit. Admonetur interim paterfamilias non longè inde Christianum commorari, ut vel ejus, vel per istum Ecclesiæ opem impleret, ad amissi pueri incolumitatem futuram. Arripuit consilium parens, & suppetias invocaturus
ibat,

ibat, cum dæmon occurrit, & jocum fuiſſe quod egerat aſſeverans, acriùs exprobat, quòd tam citò Domini alterius potentiam æmulam in ſua damna imploratum iret, ſimulè veſtigio puerum reſtituit. Efficax nihilominus in dæmonem divina virtus, non expugnavit improvidum peccatus parentum: perrexerunt ſervilem more omnium ſervire ſervitutum. Nec tamen fructu omnino caruit felix eventus. Vicinus quippe aurifaber hiſce conſideratis cum uxore converſus eſt, Deo per aliena vitia, & ſtultitiam ſuæ ſapientiæ ac gloriæ, nihilominus conſulente.

Parvulus cujuſdam nullâ cauſâ flere cæperat acerrimè, & totâ nocte ſine remedio continuabat lachrymas: Poſtero die Neophytus quidã evocatus, eum aquâ luſtrali aſperſit, qui continuo acquievit: Verùm abeunte Neophyto, cum denuò fleret: ille revocatus eodem remedio uſus eſt; cui cum res ex voto ſucceſſiſſet; ſuaſit parentibus Chriſti legem amplecti, illiſque promittentibus, nec ſingultus ultra à puero auditus eſt.

In Reguli ſuperſtitioſioris ædibus, aquã putei in amplo vaſe fictili aſſervabant more Pequinenſi. Contigit hoc ſe ipſo diſſilire, & aquam effundi. Mutato vaſe iterum atque tertio
idem

idem accidit. Advertens Regulus malignum spiritum domui suæ illudere, primùm Sanctissimum JESU nomen vasi appendit; ac neque tum satis proficiens, consilio P. Adami, aquæ lustralis nonnihil communi aquæ intra vas affudit, cum ex eo tempore non ausus dæmon infestare.

Mulier ex adulterio Tartari conceperat. Ubi tempus pariendi adfuit, dissolutis viribus non poterat eniti. Accurrit servus Tartari, homo rudis quidem, sed fide in Deum plenus; hic flexis genibus pro laborante supplex, atq; sine difficultate monstrum, quo præposteram libidinem Deus puniverat, effudit. Infelix puerpera culpam præteritam agnoscens, & infenso DEO se nolle vivere professa, quamprimùm convaluit, ad fontem aquæ vivæ admitti postulavit. Non multò post, cum nollet hero suo, quocum nuper peccaverat, in malum iteratò consentire; iratior ille Tartaris Occidentalibus eam vendere statuit. Mulier illico ad Ecclesiam advolat, Missæ sacrificium pro se fieri petit, atque quod reformidabat, evitat. Nam filius familias, adulteri Patris sævitiei, ancillam aliam pro ista permutandam, & vendendam substituit; Simul hæc uno ausu triplicem Cerberum elisit, morbum, & metum, & peccandi occasionem imposterum ab importuno hoste secura.

Ca

Catechumena cujusdam de eminentiore magistratu, partu laborabat. Accitur P. Adamus, ut periclitanti, quam implorabat opem, animæ & corpori pro viribus admooveret. Baptismo primùm expiata: tum reliquiæ ex sacris cineribus S. P. Ignatij collo mulieris appensæ sunt. Protinus magnis clamoribus, & portentosis gestibus dolorem, ac deinceps partum edidit. Hujus generis auxilium puerperæ, non Christianæ solùm frequentius, sed Ethnicæ quoque, momento, quo S. Patriarchæ Reliquias contigerunt, expertæ sunt. Rarissimis earum voto fraudatis; nisi aliter fortè suo ipsarum vitio, dum sacra profanis jungunt, gratiam interceperint.

Eo ipso anno, quo Tartari Chinas occuparunt, aulici cujusdam uxor à dæmone seducta, & consuetudini portentosissimæ longiùs assuetata, vicissim amatoris deterrimi intemperiem experiebatur, miserrimè indies vexata ac diris cruciatibus exercita. Pro medelâ Agnum DEI ejus collo placuit injicere: obstabat illa amuletum averfata, vultu & toto corpore repugnante. Verbis ac minis compulsâ, tandem collo injectum, & firmiter alligatum præsidium, adversus immanem hospitem sustinuit. Preces deinceps pro infelici Pater Adamus indixit, atque ipse exorsus est. Alterâ die pacatior reddita, nondum tamen

im-

immunis à sollicitatore importuno. Ajebat enim dæmonem etiamnum cubiculum ingredi; quamvis progredi & propius ad munitam sacroceromate appropinquare non posset; hortari tamen, ut sibi collo detractum amuletum abjiciat. Additæ postea Agno cereo reliquiæ S. Ignatij, quas jam ultro, & gratanter susceptas, fæmina collo appendit. Exinde dæmon extra portam cubiculi & per fenestras perstrepere, ac conqueri: demum cum nihil proficeret, minis terrere. Verum illa jam ludibria & infamem adulterum exosa, & vim armorum, quibus defendebatur agnoscens, renunciare omnino fædo fæderi decrevit, ac Baptismum petijt, quo cum omni solennitate, eo quod ex Tartaris prima esset, perfecto, & Afræ nomine nuncupata, etiam ab infami vitio penitus sanata, frequenter exinde templum invisit.

Quidam censuum Magister domi suæ ægrotabat, quò cum per urbanitatem non licere sibi crederet accersere P. Adamum, per cognatos & affines visitari hunc fecit, unà innuens vicem visitationis se optare. Deductus Pater ad agrum intelligit ex ipsomet, à Dæmone, visibili vulpeculæ formâ, illum divexari, adeoque nec indormire, nec in lecto acquiescere posse. Suasit aquam lustralem Pater,

SS.

272 *Initia Expeditionis Christ. ad Chines.*

SS. Nominibus JESU & MARIÆ, sæpius invocatis. Adhuc tamen strepitus ex vicinis cubiculis insonabat; Addidit cereum benedictum, qui quanto tempore ardebat, nihil ab insidiatore passus quiete potiebatur. Cum cereus nollet esse perpetuus, imaginem S. Patriarchæ Ignatij in pariete suspendere placuit; monitusque æger, ut ad illam quotidie genu flecteret, & S. Patronum veneraretur. Non arrisit hospiti pessimo hic contubernalis: itaque præsentem iconem secessit, & liberum fecit ægrum à vexatione. Redijt tamen postliminio, ubi consecutus homo valetudinem, ac quietem, reposcenti pia arma Patri restituit. Verùm non tam istorum absentia revocaverat hostem, quam perditæ hominis vita resumpta, quâ omnino fugiturum denuo invitaverat. Compertum fuit mali utriusque fontem inde fluxisse, quòd nocentiorẽ aliam vulpeculam domi suæ in exitium animæ aleret; nempe pellicem quingentis aureis emptam; quam dum Pater hominem inviseret, aliò secedere jubebat; ad cuius illicitos amores nunquam innoxios postea fuit reversus: immemor jam prius admonitoris flagelli, ac salutis unà amittendæ; cui vitio mancipatos non istum duntaxat, verùm alios complures cœcè teneri hîc, si uspiam gentium ploratu dignum est.

Alius è supremo Senatu non absimile à dæmone,

monē, quamvis non ex eadem causa, patiebatur. Jacebat elanguens & pallidus, eò quòd singulis noctibus, & aliquando interdium dæmon in nigræ vulpeculæ forma affiliens in faciem ei exhalaret; vigilantibus nonnunquam, at dormienti ut plurimum. Adhibita malo S. Ignatij effigies cum ejusdem reliquijs à pariete ante afflictum dependens, jussusque quotidie DEO, ac Sancto fieri supplicans. Monito obsecutus, statim tenebrione expulso convalescere cæpit. Quis non illico existimaret hominem intellectu excultum, literarum studijs deditum, tam insigni favore cælitus donatum, aut omnino Christo nomen daturum, aut saltem rem Christianam pro viribus in tesseram grati animi promoturum? Planè secus decrevit, ubi plenè convaleuit. Contentus cum Caino facinorosorum mortalium, atque DEO ingrattissimorum primo, poma pauca duntaxat & fructus mittere, dedignatus gratias reddere unis ternis, Salutis nempe Autori, Patrono, & consultori. Deplorandum summè in hac terrarum vastitate & hominum affluentia adeò raros nantes esse, qui beneficijs cœlestibus pro dignitate respondeant, itaque aptos se reddant ulterioribus consequendis: In multa quin etiam patientia omnem in locum rete expandi, ne quod ajunt diverbio, per incuriam prætereatur, qui, quo minimè credis, gurgite piscis erit; elabi tamen, aut,

S

aut,

274 *Initia Expedit. Christianæ ad Chines.*
aut subtrahi per naturæ corruptelas tam im-
manem multitudinem, relicto equidem sed fa-
cræ animarum fami pauculorum perexiguo
solatio.

Erat è stirpe Regia vir illustris. Hic habe-
bat filiam nuptui traditam, cujus conjux ad bel-
lum profectus in tertium jam annum aberat;
Fœmina viri desiderium non ferens, simul
mærore confecta, tandem hospitium diabolo
paravit; qui mentem & corpus miserandæ ob-
sidens, paucis diebus illam macie & inedia
propè confecit. Evocatus ad desperatam Pater
inter domesticos & cognatos sedentem, specie
quidem humanâ, sed ut mente capta videri pos-
set, reperit. Interea pateram cum potu CHâ si-
bi propinatam cruce signat, & mulieri biben-
dam exhibet. Acceptam illa ad fundum ebibit.
Pomum, quin etiam cortice nudatum, & insi-
gnitum inscripto Sanctissimo Nomine Jesu ob-
latum, ad unguem absumpsit, cum admirati-
one omnium, qui adstabant, noverântque jam
quintum diem nihil omnino degustâsse: Tum
thecam reliquiarum, cui nonnihil de cine-
ribus S. P. Ignatij inerat, collo ejus appen-
dendam dedit Pater, & conspectâ ejus mode-
stiâ, probatâque ad exequendum quæ de-
mandabantur, promptitudine, jussit, ut si
nequam spiritus rediret, liberè increpitum
ad se remitteret. Huic quoque monito actu-
tum

tum paruit. Nam sub secundam ferè noctis vigiliam nescio quis ostium, quo decumbebat Pater, ter tantâ vehementiâ pulsavit, ut cubiculum tremere, & ostium ex cardinibus exsillire videretur. Expergefatio quantocyûs, non tam citò occurrit menti præceptum pridie mulieri impositum. Nihil itaque ab ostium impellente quæsit, aut respondit. Tum ecce alterâ vice bis impellitur ostium eodem furore ac fragore, quo priûs. Intellexit Pater ipsum omnino esse, qui missione alibi impetratâ huc advenisset: neutro jam loco recipiendum in malam crucem abire jussit. Postero manè frater mulieris adfuit gratias acturus, retulitque eâdem horâ, quâ se evigilasse meminerat Pater, importunum hospitem fuisse à domo amandatum, nec postea rediisse.

Adolescens illustris viri filius Catechumenus, petebat cubiculum in ædibus Patrum, quo mensibus aliquot quietus degeret. Facile impetravit. Assignatum est promptissimè conclave, atque ibidè more Christiano adaptatum oratoriû, ubi manè & vespere commodius se DEO commendaret. Accidit ut parato suffitu alijs occupatus, ad ignem non attenderet; qui à suffimento ad ornatum sacræ imaginis serpens, jam omnia, atque etiam imaginis marginem devorârat; ipsâ tamen imagine illæsâ, ut

276 *Initia Expedit. Christianæ ad Chinens.*

ne quidem fumi umbra repræsentaretur. Prodigium fuisse agnovit adolescens, & depradicarunt ejus familiæ consortes: attamen non inhæsit cognitioni pia voluntas. Incurrerunt supplicium suâ culpâ perditorum, ut videntes non videant.

Felicius alter Nobilis Tartari filius, à sacro fonte Julinus nuncupatus. Ubi Christum Dominum prior induisset, omnes familiæ suæ socios (erant quatuordecim) ad eundem perduxit: qui omnes non multò post, herum ad bellum comitaturi, prius uno cultu corporis, unòque mentis affectu ad Ecclesiam convenerunt, & purgatis per sacramentum confessionis animis, petito sacri cerei Agni amuleto, se ad iter præparârunt, insigni cum intuentium commendatione, & Patris Adami gaudio.

Tartarorum quædam eo primùm argumento ad fidem Christi suscipiendum impulsa est, quòd notaverit P. Adamum, die omnium fidelium commemorationi sacro, ad sepulchra Christianorum, ne quidquam prohibente ejus fortè diei tempestate aëris, sacrificio ibi peragendo, excurrisse. Quidni enim secum agebat, eam legem optimam esse credam, cujus affectu se invicem in omnem ætatem diligunt? nec obstante quovis impedimento quotannis, ac sæpius se revisunt, sacrificijs identidem ac precibus consolantes? Baptismi compos effecta vivere tum ægra vitam desijt Christiana.

Anno supra millesimum sexcentimum
quingentesimo septimo mulieres binæ insta-
bant, ut ad Baptismum admitterentur. Visum
fuit experiri constantiam prius, quàm salutis
lavacro initiarentur: præsertim quòd florenti-
oris ætatis ac formæ, item elocatae essent Tar-
taro; qui facturus esset supra gentis expectati-
onem, si captivis non abuteretur. Ubi tamen
constitit legitimo thoro junctas esse, & à peri-
culo utramque vacare, voto suo potitæ sunt,
atq; altera Secundæ nomine est appellata.
Erupt interea sub cinere delitescens ignis.
Hæret tentare pudicitiam Secundæ cæpit. Ob-
stabat sceleri fortior illa, nunc per fenestras
desiliens, nunc seminuda dimissis vestibis pro-
fugiens; nec immunis inter unguis prædonis
à plagis, quas propè quotidie vel ab hero per-
sequente, vel à marito suspicante perferebat.
Artem tandem à Sophia edocta est, quâ adul-
terum deinceps repulit, & marito suspicionem
ademit. Cùm proximè cubitum concessisset,
utramque manum catini fragmentis, quæ non
minùs ac vitrum (vitrea enim materiâ porcel-
lanæ Chineses constant) in morem cultelli læ-
dunt, armavit. Adulter somno teneri æsti-
mans dissimulantem aggreditur; at mox sentit
nudum corpus sex, septémve vulneribus pro-
scindi, ac dolore stimulante exiliens, spatium
dedit Secundæ, proripiendi sese. Illa domo e-

278 *Initia Expeditionis Christ. ad Chinenſ.*
lapſa ſummo manè Aulæ Magiſtratum (cui
herus ſubest) adiit , hominémque improbum
accuſavit , & quia adulterij crimen apud Tar-
tarios quoq; admodum odioſum , ad tribunal
criminis deferre juſſa eſt facinus , pro meritis
pænâ lutturum. Eò vocatus ille , cùm cic-
trices ſceleris attentati teſtimonium darent ,
primùm probris dehonestatus , tum plagis ; &
pecuniariâ pænâ , mulctatus didicit , vel invi-
tus poſthac ſapere. Illud præterea in Secun-
da laudaverunt Judices , atque inſigni enco-
mio addito evulgârunt , quòd quamvis ipſa
ſolos viginti ſex annos nata eſſet , & conjugem
haberet annuoſum , nempe quinquagenarium ,
adulter porro viginti tres tantummodo annos
numeraret , cœcitati humanæ , niſi Divinâ
virtute fulciretur , ſucum facturum : maluerit
tamen thori fidem ſervare ſeni , quàm ſe juveni
proſtituere , nihil tot menſium illecebris , mi-
nùs verborum ac probrorum multiplici ſerie
commota , fidei DEO datæ , ac marito , nus-
quam oblita. Judicibus acceſſit conjux ſed
meliori ſententiâ. Nam hæctenus ad ſaniora
pervicax , tandem Chriſto manus dedit , & au-
ctarium fuit præmij , quòd virtuti debebatur
tam caſtæ uxoris ; quò ipſo DEUS Sophiam
nuper , marito ad Catechumenos ejus cohor-
tationibus perſuaſo , & aggregato beaverat.

Pau.

Pauca hæc servata memoriâ optimi senis P. Joannis Adami Schall, atque in Europam perscripta, in illa humanarum rerum vicissitudine & juxta operariorum defectu, ac laborum messe, non sola sunt quæ narrari possent, licet sola sint, quæ comperta nobis sunt. Præterquam quòd quotidianum miraculum sit, horum præstari quidquam (ne tam exaggerata dicamus) in illa nationum modò confusarum coluvie; quæ nisi literæ annuæ plura promitterent, sola sufficerent. Revelationibus & prodigijs cælestibus affinia eo sensu narrantur, quo ab hominibus accepta sunt, & hominum judicio comprobata. Multa haud dubiè DEUS sine nobis, & nobiscum in nobis operatur, quia tamen publicæ authoritatis fidem arrogare non est privatorum; historiam rerum gestarum, ut humanitus repræsentata est; non ut cælitus accepta, retulimus.

CAPUT XXI.

*Ultimus præinstaurata Astronomia conflictus,
& ex illo victoria Europæi calculi.*

TRiginta annis vario Marte probata fuit Europæorum methodus, adversus Chinensium in conficiendis Ephemeridibus, & com-